

Verslag klasbezoek Luc Cielen aan een vierde klas. 2011
Les cultuurbeschouwing (vertellen)

L. = Leerkracht

Dit was goed:

De kinderen mochten zelf een plek kiezen om naar het verhaal te luisteren.
Een lied vooraf zingen en een lied zingen na het verhaal
Op het bord het schema van het verhaal met de namen van de figuren die erin voorkomen
De kern van het verhaal (Idunn die door Loki naar Asgard gebracht wordt en achtervolgd wordt door Thjazzi) is duidelijk gebracht
Goede stemwisselingen tijdens het vertellen: afwisselend hoge stem, lage stem, luid, zacht.
Het aankijken van de kinderen tijdens het vertellen.
Het laten navertellen van het vorige deel van het verhaal door een kind en het ondersteunen ervan door gerichte vragen te stellen.
De leerkracht laat zich niet te veel afleiden door de kinderen tijdens het vertellen.

Hieraan kan wat meer aandacht besteed worden:

Bij het zingen, ook als het ter inleiding is van een verhaal of ter onderbreking van een activiteit of les, moet steeds zo afgewerkt mogelijk gebeuren. L. maakte een opmerking om het lied (voermanslied) wat beter te krijgen, maar het had nog iets meer mogen zijn. L. mag niet te snel tevreden zijn met het resultaat, maar moet doorgaan tot L. vindt dat het werkelijk beter klinkt. De eisen op dat vlak hoog genoeg stellen, zodat de kinderen ondervinden dat wát ze ook doen, goed moet zijn. In feite moet men altijd naar perfectie streven. Dat is een religieuze houding die zeer sterk de ontwikkeling van de wilskracht ondersteunt. Maar nu ook weer niet overdrijven: als een lied drie- of viermaal gezongen is, moet men er mee ophouden, goed of niet en neemt men het de volgende dag weer op.

De namen van de figuren. Ik weet niet welk boek als bron gebruikt werd bij deze verhalen. Er zijn diverse schrijfwijzen en uitspraken van de naam Thjassi in omloop, maar ik zou de voorkeur geven aan de meest klankrijke en meest krachtige vorm van de naam, waardoor het verhaal ook aan kracht wint. Veel meer dan de vorm Thjassi is de vorm Thjazi in gebruik of Thjazzi of Thiazzi enz. De z (tz uitgesproken) in het midden van de naam geeft hem meer kracht, wat bij het vertellen beter is. De naam Iduna komt niet voor in de meest gebruikte versies van de Edda. In haast elke taal heet zij Idun of Idunn, wat ook krachtiger klinkt dan Iduna (de vertaling van L. Roelants is de enige die ik ken die de naam Iduna gebruikt).

De term bloedbroederschap werd kort verklaard tijdens het verhaal. De verklaring klopt echter maar gedeeltelijk. Bij de Germanen gebeurde het op een iets andere wijze dan nu algemeen verstaan wordt onder bloedbroederschap. Het bloed van beide mannen liet men samenvloeien in de aarde onder een pluk hoogopgroeïend gras. Zij werden daardoor opgenomen in de schoot van de aarde en werden op die manier broers van elkaar (aangezien hun bloed in dezelfde schoot is).

Probeer bij de voorbereiding van het verhaal je goed voor ogen te stellen waar de climax van het verhaal ligt. Dan kun je tijdens het vertellen naar die climax toewerken. Bij dit verhaal: de spanning van de achtervolging die uitmondt in het ontsteken van het vuur en de verbranding van Thjazzi.

Het verhaal van Thjazzi's dood is het middendeel van een langer verhaal. Het begint met het verhaal van Odin, Loki en Hœnir die op reis er niet in slagen om vlees gaar te braden door de ingreep van Thjazzi. Loki belooft Idunn en haar gouden appels naar Thjazzi te brengen. Deel 2 is wat in deze les werd verteld. Deel 3 gaat over Skadi die een echtgenoot mag kiezen. Dat derde verhaal kwam hier uitermate kort aan bod. Misschien een volgende keer als apart verhaal vertellen?

In het verhaal werd vermeld dat Skadi nog nooit gelachen had. Het kan zijn dat ik afgeleid of verstrooid was, maar ik heb niet gehoord hoe zij aan het lachen gebracht werd en door wie.

Een zin beginnen met de zinsnede: Ze begonnen ... of Ze gingen ... leidt altijd tot beschrijvend vertellen. De verhaaltrant wordt dan zeer beschouwend, afstandelijk, beschrijvend, meer boekentaal. Het komt niet over als ingeleefd. Het verhaal wordt levendiger en krachtiger als je vertelt hoe alles gebeurt. Hoe bereiden ze zich voor op het sluiten van bloedbroederschap? Wat doen ze, wat zeggen ze? Als Odin begint te onderhandelen, vertel je hoe hij onderhandelt, niet dat hij onderhandelt of daarmee begint, maar vertel je levendig hoe hij dat doet. Je moet je fantasie daarbij aan het werk zetten. Als de valk vliegt moet je vertellen hoe hij vliegt, wat hij voelt als hij achtervolgd wordt, hoe hij omkijkt en sneller met de vleugels slaat of een plotse duik neemt om aan zijn achtervolger te ontsnappen enz.. Om dit te kunnen moet je de tekst uit het boek eerst omzetten in beelden (in gedeelten van het verhaal) die je zo voor ogen kunt stellen. Tijdens het verhaal werk je die beelden al vertellend en als het kan improviserend uit. Je leert het schema van het verhaal uit het hoofd of noteert het op een blad (dat je als spiekbrieff gebruikt - is beter dan het boek bij je te leggen) en vertelt al schilderend de beelden. Daarvoor is het nodig om je op voorhand te verdiepen in - in dit verhaal - de vlucht van een valk en de vlucht van een adelaar. Hoe vliegen ze? Wat kan een valk doen dat een adelaar niet kan tijdens de vlucht? Zo geraakt je verhaal ook ingebed in de gehele leerstof, want tijdens het vertellen geef je op die manier ook dierkunde. Net zo goed geef je op een ander moment in een verhaal plantkunde of menskunde of mineralogie of sterrenkunde enz.

Als je vertelt, moet je onmiddellijk na het lied beginnen vertellen. Het verhaal moet direct op het lied aansluiten, zodat er geen tijd is voor de kinderen om nog iets anders te doen. Wil je dan toch nog eerst het vorige verhaal laten navertellen, doe dat dan vóór het lied. In deze les had je het zo kunnen doen:

1. De kinderen komen binnen van de turnles, kleden zich om. Dit mag - zoals gisteren - een vrij moment zijn, waarin jij wat met één of enkele kinderen kunt praten. Een ontspannen moment.
2. Klapoefening (was heel goed met de daarop volgende vraag: Welk lied heb ik geklapt?) of een andere korte activiteit (lied, stapoefening, tafel van vermenigvuldiging, ...) om de kinderen samen te brengen en de aandacht bij jou te krijgen.
3. Navertellen. Zoals gisteren was dat goed: een kind vertelt een stuk, jij stelt vragen enz.
4. Een lied (met streven naar afwerking) en in schoonheid eindigen.
5. Onmiddellijk na het lied vertellen. Terwijl de laatste tonen van het lied uitsterven moet je al beginnen vertellen.
6. Het is goed om tijdens het vertellen nu en dan te onderbreken met een woordje uitleg (zoals je deed over bloedbroederschap). Dit frist de aandacht op, waardoor de kinderen weer alerter zijn bij het vervolg van het verhaal.
7. Onmiddellijk na het laatste woord van het verhaal een lied inzetten (geen tijd laten tussen het slot van het verhaal en het beginnen zingen). Je verhaal eindigt bij wijze van spreken pas als het lied naar jouw mening goed genoeg gezongen is en jij dus het einde ervan aangeeft.

Dit verhaal heeft ook een kosmische betekenis, aangezien de ogen van Thjazzi door Odin (in een andere versie door Thor) aan de hemel gezet werden als sterren. Het zijn de twee belangrijkste sterren van het sterrenbeeld Tweelingen dat in de winter en de vroege lente zeer goed te zien is aan de avondhemel (of het om Tweelingen of een ander sterrenbeeld gaat is niet met zekerheid bekend, maar het meest voor de hand liggend omdat dit een van de weinige sterrenbeelden van de dierenriem is dat zéér goed te zien is in noordelijke gebieden - in Scandinavië en IJsland zijn alleen de wintersterrenbeelden Ram, Stier, Tweelingen, Leeuw echt goed te zien).

Dit moet je steeds in het achterhoofd houden: Goden kennen geen tijd en ruimte. Alles wat zich in de verhalen bij de goden afspeelt kan zowel in het verleden gebeurd zijn als in de toekomst nog gebeuren, maar gebeurt ook tegelijkertijd. Tijd en ruimte zijn eigenschappen die bij de stervelingen (plant, mens, dier, aarde, planeten, sterren enz) horen.